

Met het Koesignalen Trainings Centrum bedrijfsblindheid doorbreken

Koeien vertellen de waarheid

De drukbezochte opening van een nieuw trainingscentrum liet zien dat dierenarts, burger en veehouder interesse hebben in het welzijn van de koe. Motivatie, capaciteiten en mogelijkheden van veehouders om koewelzijn, koegezondheid en productie te optimaliseren, werden bediscussieerd.

tekst **Martine Barwegen**

Jan Hulsen:
'Goed stalontwerp is onvoldoende voor goede koegezondheid'

Johan Achten:
'Na het quotum gaat het om maximale productie per koe'

Anton Pijpers:
'Veehouder heeft acceptatie burger nodig om te kunnen bestaan'

Na 2015 verschuift voor de veehouder het spanningsveld voor de factoren economie, arbeid, duurzaamheid en maatschappij. Daarom was een van de stellingen tijdens de opening van het Koesignalen Trainings Centrum: 'Een nascholingsverplichting voor melkveehouders is een essentieel hulpmiddel om diergezondheid, welzijn en productkwaliteit op het gewenste peil te brengen en te houden.' Het basisidee van het Berg-harens koesignaleencentrum van Vetvice is dat koeien informatie geven over huisvesting, gezondheid en verzorging. Deze informatie kan de

veehouder gebruiken. In een training leert de veehouder te werken volgens het concept 'kijken-denken-doen'. Dit houdt in dat de veehouder kijkt of de zes basisvrijheden voer, water, licht, lucht, rust, en ruimte naar de wens van de koe zijn.

Kijken, kijken en kijken
Jan Hulsen van Vetvice zette in zijn inleiding de capaciteiten en de mogelijkheden van de medewerkers en de veehouder om goed werk te leveren centraal. 'Op veel bedrijven is de drempel te hoog om al bij de eerste koesignalen een probleem aan te pakken. Deze drempel

verlagen verbetert de diergezondheid.' Met een film liet koesignaleentrainer Hulsen zien wat hij bedoelt. 'Op een Indonesisch melkveebedrijf lopen de koeien iedere dag 100 meter een trap op. Dit is een groot risico voor de klauwgezondheid', stelt Hulsen. 'Toch heeft dit bedrijf op jaarbasis slechts 23 procent kreupelheid. In Nederland droomt de melkveehouder van deze cijfers.' Hoe doet die boer dat? Hulsen verklaart: 'Een goed stalontwerp is onvoldoende voor een goede koegezondheid, omdat geen enkele koe bestand is tegen een incapabele boer. Hoe ontwikkel je je tot

een goede boer?' De tredes bedekt met een laag rubber waren zo gelegd dat de koe zo makkelijk mogelijk de trap op kon. De verzorger liep er rustig achteraan, waardoor de koe niet harder liep dan ze van nature doet. 'Neem de tijd en kijk goed', is het advies. Een voorstel tot nascholingsverplichting om te leren kijken naar de koe zorgde voor de nodige beroering.

Maximale productie

Na het wegvallen van het quotum gaat melkveehouden om maximale productie per koe, per vierkante meter stalruimte en om productie per kilo voer. Deze factoren bepalen het bedrijfseconomisch resultaat en hebben daarom vanaf 2015 invloed op de keuzes die de boer maakt.

Dat stelt Johan Achten van Adviesbureau Liba in België. Maximale productie per koe is een kwestie van fokkerij en van vakmanschap van de boer. 'De kritieke opbrengstprijzen van een gemiddeld bedrijf in Nederland en Vlaanderen is hoger dan de in de toekomst verwachte melkprijs. Het LEI ziet schaalvergroting als mogelijke oplossing om dit kostprijsprobleem aan te pakken', vertelt Achten.

'Doordat productiemiddelen – vooral land – in Nederland en in Vlaanderen duur en beperkt beschikbaar zijn, leidt verdere schaalvergroting tot intensivering van de melkveehouderij', zegt Achten. Bij overbezetting van de stal, zijn de kosten sneller terugverdiend, redeneert Achten. 'Als een koe gemiddeld 29 kilo melk per dag produceert, dan levert een stalplaats bij 100 procent bezetting en 13 vierkante meter per koe 814 kg melk per vierkante meter per jaar op. Bij 115 procent bezet-

ting is dat 936 kilo melk.' Ook gaf Achten in zijn uiteenzetting aan dat de veehouder in de toekomst nog meer naar de voerefficiëntie kijkt. Voer is de belangrijkste kostenpost én is een bepalende factor voor een hoge productie per koe en per vierkante meter stal. Tot hoever de veehouder zijn stal kan overbezetten, hangt af van zijn management en de beschikbare arbeid. Daarbij stelt de adviseur dat overbezetting wel om specifieke bouwweisen vraagt, zoals ruimte achter het voerhek en voldoende ruimte voor pasgekalfde koeien.

Debat met cijfers

Wat vindt de burger van overbezetting in de melkveehouderij? 'Het is belangrijk dat de consument er vertrouwen in heeft dat ook een groeiend bedrijf goed voor zijn dieren zorgt', stelt professor Anton Pijpers van de faculteit Diergeneeskunde in Utrecht.

'Hier ligt een belangrijke taak voor de wetenschap. Het groeiende melkveebedrijf, de burger en het onderlinge vertrouwen: daar hebben we mee te maken. Wij als veehouders bepalen niet alleen onze plek in het landschap en in de maatschappij. Om te kunnen bestaan heeft de veehouder acceptatie nodig voor datgene wat hij doet.'

Bij de begrippen 'groot' en 'geïndustrialiseerd' heeft de burger geen positief beeld. Pijpers vindt dat de wetenschap de maatschappelijke verplichting heeft om de burger van feiten en cijfers te voorzien.

'Als Universiteit Utrecht geven we nog te weinig cijfers. Mede hierdoor is het maatschappelijke debat over dierwelzijn vaak gestoeld op emoties. We kunnen de maatschappij een aantal scenario's van ontwikkelingen in de veehouderij voorleggen en ons op die manier mengen in het maatschappelijke debat. Alleen zo blijven we discussies als over megastallen in de melkveehouderij voor.'

Nell Westerlaken, redacteur bij de Volkskrant:
'De koe, onze nationale ambassadrice, lijkt niet alleen uit het Hollandse cultuurlandschap te verdwijnen, ze dreigt ook in een kwaad daglicht te komen. De trouwe dienaar van de mensheid maakt plaats voor een boerend, ruftend gevaar, dat door haar spijsvertering 500 liter methaangas per dag kan uitstoten.' (dV)

Henk Verbaarschot, melkveehouder te Deurne:
'Ik kies stieren die bij mijn doelstelling passen. Dat is voor mij zo veel mogelijk kilo's vet en eiwit. Verder is het bijna ondoenlijk om voor elk dier van de 200 koeien precies uit te zoeken welke stier het best past. Ik denk dat ik daar ook niet fokkerijgeek genoeg voor ben.' (Bo)

Hendrika de Jong, kaasmaakster te Tijnje:
'Of ik me nog boerin voel? Ik help echt wel eens kalfjes voeren, maar de koeien ken ik niet. In die zin ben ik geen echte boerin meer. Maar ik sta wel zes dagen in de week kaas te maken.' (Bo)

Jan Aantjes, melkveehouder te Streefkerk:
'We zochten bij de roodbonten jaren naar de balans tussen melktype en kracht. Die hebben we nu gevonden.' (NO)

Auke Landman, voormalig melkveehouder:
'We moeten oppassen voor een tweedeling in het deelnemerskamp. Nu al zijn er mensen die hun koeien niet opge-

ven voor de NRM omdat ze denken: die voorbereiding van vandaag de dag kunnen en willen wij de koeien niet geven. Daarin schuilt een gevaar, want het succes van de NRM wordt juist bepaald door het enorme aantal verschillende deelnemers en altijd de kans op een verrassing.' (NO)

Cees Veerman, voormalig minister van LNV:
'Er wordt gekozen voor polarisatie, terwijl we juist op zoek moeten naar een nieuwe harmonie op het platteland. We moeten de boeren niet op stang jagen, maar proberen ze mee te nemen in de nieuwe verhoudingen.' (VN)

Jan Willem Veldhuis, veehouder met lakenvelders te Elsloo:
'Het is een uitdaging een koe te fokken met een prachtig laken, maar daarnaast wil ik ook graag een mooi type koe fokken. Eentje waar ook nog wat vlees aanzit. Want ja, ze gaan een keer naar de slager en dan brengen ze tenminste ook nog wat op.' (Bv)

Gerrie Hekers, melkveehouder te Stramproy:
'Robots kwamen bij ons niet in beeld. Wij zijn echte melkers. We vinden het leuk werk om samen te doen.' (Bo)

Frauke Ohl, hoogleraar Dierenwelzijn aan de Universiteit Utrecht:
'In de natuur zou een koe ook een kind kwijt kunnen raken aan roofdieren. Als ze haar kalf over een bepaalde tijdsperiode niet meer ziet of ruikt, snapt ze dat ze niet meer op zoek hoeft

te gaan. Uiteraard vindt de koe het erg, maar ze komt er wel overheen. Dat hoort nu eenmaal bij de natuur.' (Lh)

Jan Hoegen, melkveehouder te Garderen:
'Mijn doel is stiermoeders te fokken die goed genoeg zijn voor een keuring. Mensen hebben wel eens het idee dat koeien die op een keuring hoog lopen, alleen maar mooi zijn. Maar waarom maar een goede koe niet ook mooi zijn?' (Mm)

Walter Liebrechts, sperma-importeur:
'Als je als boer van holsteins houdt, moet je het daarbij laten. Wil je als boer echter meer verdienen, dan moet je montbéliardes gebruiken.' (Mm)

Jan Schilder, aAa-analist:
'Boeren noemen een holsteins met 25 liter een dikkont, terwijl ze een fleckvieh met dezelfde productie probleemloos noemen.' (Mm)

Harry Schuiling, sperma-importeur:
'Het ras dat zich als beste heeft bewezen, is holstein. We hebben in Nederland dure grond en daarom is een hoge productie belangrijk. En ik zie niet dat je in Nederland net zo gemakkelijk een hoge productie kunt halen met andere rassen.' (Mm)

Florian Werner, schrijver en muzikant:
'We kunnen er gerust op zijn dat op de eeuwige weidegronden behalve het fladderen en zingen van de engelen, ook altijd weer een goedmoedig loeien van koeien te horen zal zijn.' (dV)

Bronnen: de Volkskrant (dV), Boerderij (Bo), Nieuwe Oogst (NO), Vrij Nederland (VN), Boerenvee (Bv), Levende have (Lh), Melkveemagazine (Mm)